

Оценка инновационной привлекательности предприятий предполагает оценку возможностей увеличения их активов, расширения инвестиционных возможностей за счет привлечения инвесторов, а также их участия в конкретных проектах.

Выводы:

1. Инновационный потенциал отрасли – это относительно новый экономический термин, характеризующий максимальный резерв ее интенсивного развития на основе достижений науки и техники.
2. Особенности инновационной деятельности в отрасли виноградарства является возможность получения существенного экономического эффекта от научных разработок и нововведений при относительно минимальных затратах ресурсов и территорий.
3. Оценка инновационного потенциала виноградарства Автономной Республики Крым может основываться на данных развития отрасли в динамике за 1940–2010 гг., что значительно повышает возможности привлечения инвестиционных ресурсов.

ЛИТЕРАТУРА

1. Авидзба А.М. Экономика виноградарства Крыма: теория и практика функционирования / А.М. Авидзба, С.Г. Черемисина. – Ялта: АДОНИС, 2003. – 247 с.
2. Гугучкина Т.И. Новые достижения и новации в виноделии / Т.И. Гугучкина, Н.М. Агеева, О.П. Преснякова // Виноделие и виноградарство. – 2006. – № 3. – С. 14–15.
3. Инвестиционная привлекательность компании: что нужно знать топ-менеджеру? [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://old.e-executive.ru/reading/newfolder2921/article_3458/.
4. Развитие виноградарства в Автономной Республике Крым: экономический доклад / [под ред. О.И. Питюренко]. – Симферополь: Главное управление статистики в АР Крым. – 2010. – 12 с.
5. Сидоренко О. Економіка виноградно-виноробного господарства в ринкових умовах України / О. Сидоренко, І. Матчина, А. Бузні. – Миколаїв: Видавництво МДАУ, 2006. – 312 с.
6. Янковский К. Организация инвестиционной и инновационной деятельности / К. Янковский, И. Мухарь. – СПб.: Питер, 2010. – 448 с.

УДК 657.6

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Кагдін О.А., студентка 5-го курсу обліково-економічного факультету
Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Исследованы теоретические и практические аспекты применения внутреннего аудита в условиях информационных технологий. Раскрыта роль компьютерного аудита, его сущность, цели и задачи. Предоставлена критическая оценка значимости использования компьютерных программ в аудиторских процедурах.

Ключевые слова: внутренний аудит, компьютерный аудит, программное обеспечение, информационные системы, стандарты аудита.

Theoretical and practical aspects of internal audit use in terms of information technologies are investigated. The role of computer audit, its nature, objectives and goals are cleared up. A critical estimation of the significance of computer programs in audit procedures is given.

Key words: internal audit, computer audit, software, information systems, audit standards.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Стрімкий розвиток комп'ютерного середовища та інноваційні підходи до ведення бізнесу дали відповідний поштовх до запровадження і поступового вдосконалення комп'ютеризованих методів аудиту, що широко застосовуються в аудиторській практиці. На сучасному етапі розвитку України відбувається поступове наближення вітчизняного аудиту до міжнародних стандартів проведення аудиту, а це, в свою чергу, вимагає ефективності і здатності використання новітніх технологій організації і проведення аудиту на основі використання комп'ютерної техніки. Їх застосування надає

нові можливості для розвитку і оптимізації бізнес-процесів, сприяє розширенню ринків збуту, скороченню витрат, підвищенню продуктивності праці, ефективному використанню ресурсів та підвищенню якості управління бізнесом.

Аналіз останніх джерел, у яких започатковано вирішення проблеми. Питанню визначення ролі інформаційного забезпечення під час проведення внутрішнього аудиту присвячені наукові розробки багатьох зарубіжних і вітчизняних фахівців, таких як: С.В. Івахненкова, Н.А. Канцедал, В.І. Шлейнікова, Б. Сімпсона, М. Білухи, О.О. Назаренко, В.І. Подольського, В.П. Завгороднього та інших. Так, наприклад, Рон Вебер [1] розглядає аудит власне інформаційних систем (information systems auditing), який ним визначається як процес збирання та оцінювання доказів з метою визначення, чи комп'ютерна система зберігає цілісність даних, забезпечує ефективне виконання цілей організації та ефективне використання її ресурсів. Такий підхід він пояснює тим, що з переходом від ручних до комп'ютерних інформаційних систем внутрішні засоби контролю, на які в основному спирається у своїй роботі аудитор, стають більш комплексними, а тому процес їх оцінювання – більш складним. Тестування комп'ютерних систем клієнта він розглядає як дуже важливий і необхідний процес при проведенні аудиту фінансової звітності. Цю думку поділяють Б. Дженкінс і П. Кук [2], які зазначають, що аудиторський підхід до комп'ютерів (audit approach to computers) полягає у визначенні аудиторської стратегії; розумінні та описанні системи; оцінюванні вбудованих засобів контролю; тестуванні засобів контролю та виявленні слабких місць; детальному тестуванні [3, с. 25].

Цілі статті. Інформаційні технології слід розглядати як потужний засіб вирішення бізнес-завдань і досягнення бізнес-цілей. Виходячи з цього, актуальності набуває процес комп'ютеризації аудиторської діяльності шляхом постійної модернізації аудиторського програмного забезпечення.

Метою статті є визначення основних переваг застосування комп'ютерної техніки та основних програм, що використовуються на вітчизняному та іноземному ринку при проведенні внутрішнього аудиту. На основі цього необхідно вирішити завдання, які полягають у визначенні доцільності та ефективності застосування комп'ютеризованих програм при здійсненні внутрішнього аудиту, визначення ступеня поінформованості аудиторських служб підприємств про системи автоматизації аудиту і напрямки подальшого розвитку даної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Початком застосування сучасних технологій вважають II половину XX ст., коли в США були створені перші моделі електронної машини для бухгалтерських рахунків. Поступово застосування комп'ютерів охопило різні сфери економіки. Що стосується комп'ютерного аудиту, то можливості для його застосування були створені в 70 р. XX ст. у Великобританії, оскільки виникла необхідність у забезпеченні бізнес-аудиторів належними даними, використовуючи при цьому комп'ютерні інформаційні системи [4].

Термін «комп'ютерний аудит» означає використання комп'ютерів і сучасних інформаційних технологій для організації аудиторської діяльності, включаючи аудиторські перевірки фінансової звітності й підготовку аудиторського висновку, а також надання супутніх аудиту послуг.

З розвитком інформаційних технологій, розширенням їхнього впровадження в економіку, державне управління і практику аудиторської діяльності розширювалося і значення самого терміна «комп'ютерний аудит». Так, згідно з трактуванням В.І. Шлейнікова, цим терміном, по-перше, продовжують визначати фінансовий аудит у комп'ютеризованій сфері, а також фінансовий аудит із застосуванням комп'ютерів. Цей вид аудиту зручно визначати терміном «фінансовий комп'ютерний аудит». По-друге, цим самим терміном почали визначати аудит комп'ютеризованої сфери у загальному розумінні, або інформаційно-технологічний комп'ютерний аудит (ІТ-аудит), який включає в себе широкий спектр задач ревізій загальнотехнічного характеру, пов'язаних із забезпеченням коректних та безпечних процесів передачі, зберігання та обробки інформації із застосуванням комп'ютерно-телекомунікаційних систем [5, с. 14].

Розвиток автоматизованих інформаційних систем потребує проведення внутрішнього аудиту за допомогою комп'ютерної техніки. При цьому комп'ютерні технології сьогодні використовуються на всіх стадіях аудиту. Застосування комп'ютерної техніки не змінює мети проведення аудиторських процедур на кожній з цих стадій, проте суттєво впливає на способи і порядок проведення цих процедур, а отже, на методологію аудиту.

У Міжнародних стандартах аудиту (МСА) – International Standards on Auditing (ISA), що їх випускає Міжнародна федерація бухгалтерів і які є обов'язковими для виконання аудиторами України, значну увагу приділяють використанню інформаційних технологій в аудиті. На жаль, в незалежній Україні спеціалізованої літератури з питань автоматизації контролю та аудиту досі фактично не було. Обліковці більшості вітчизняних підприємств уже не уявляють організацію своєї роботи без застосування інформаційних технологій, чого не можна сказати про аудиторів [6, с. 25].

Американський інститут дипломованих бухгалтерів (AICPA) і Канадський інститут дипломованих бухгалтерів (CICA), зважаючи на потреби, що зростають у забезпеченні контролю за надійністю і безпекою інформаційних систем економічних суб'єктів, розробили програму на основі стандартів SysTrust, відповідно до якої почали надавати професійні послуги з перевірки надійності IT-систем. Ці стандарти призначені для проведення IT-аудиту як доповнення до фінансового аудиту і дозволяють фінансовим аудиторам розширити сферу своєї діяльності шляхом використання простого і зрозумілого набору вимог для оцінки надійності і безпеки інформаційних систем. Згідно зі стандартами SysTrust аудиторів оцінює і тестує надійність системи за чотирма параметрами: доступність, безпека, цілісність, експлуатаційна надійність [7, с. 207].

Для перевірок ефективності й безпечності інформаційної системи як такої здійснюють внутрішній комп'ютерний аудит інформаційної системи. Під ним мається на увазі оцінка поточного стану комп'ютерної системи на відповідність певному стандарту або запропонованим вимогам [8]. Цей термін використовується насамперед спеціалістами з загальної безпеки комп'ютерних інформаційних систем і у вузькому значенні не стосується аудиту фінансової звітності. Такий аудит не спрямований на пропонування конкретного рішення, він дає можливість поглянути на інформаційну систему комплексно, виявити проблемні місця, сформулювати обґрунтовані рекомендації для ухвалення рішення про усунення недоліків [9], включає декілька напрямів (рис. 1).

Варто зазначити, що загальні комп'ютерні програми розробляються для зчитування даних, вибору та аналізу інформації, проведення обчислень інших аудиторських перевірок (сортування, створення та роздрукування файлів). Важливу роль у вдосконаленні методики проведення аудиту відведено нормативному забезпеченню. Зокрема, метою МСА № 401 «Аудит у середовищі комп'ютерних інформаційних систем» (КІС) є напрацювання положень і надання рекомендацій щодо процедур, яких необхідно дотримуватися в цьому середовищі, передусім для обробки фінансової інформації.

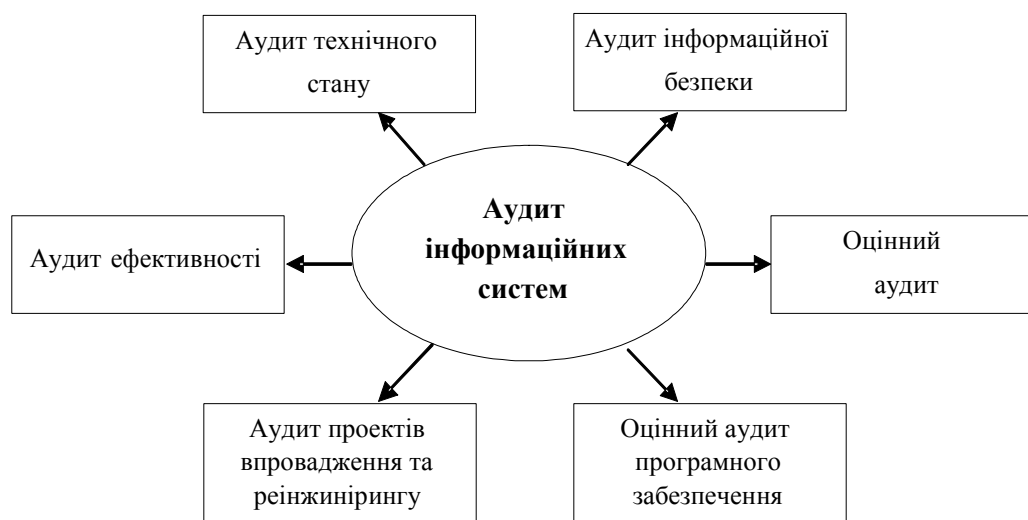

Рис. 1. Напрями аудиту інформаційних систем

Основні переваги застосування комп'ютерної техніки при проведенні внутрішнього аудиту в інформаційному середовищі можна згрупувати за такими критеріями:

- зменшення кількості даних, що опрацьовуються вручну;
- економія часу на виконання одноманітних прийомів порівняння фактичних даних з обліковими;
- в автоматичному порядку перевірка тотожності чи взаємного погодження показників різних форм звітності;
- зберігання і багаторазове використання отриманих даних;
- здійснення попередньої оцінки результатів робіт за відхиленням.

Фінансова перевірка, яка здійснюється зазвичай наприкінці місяця, кварталу або року, завдяки програмному забезпеченню може відбуватися постійно. Такі системи безперервного аудиту називаються «аудитботи». Принцип їх дії доволі простий: програмне забезпечення працює у взаємозв'язку з додатками із числа тих, що пропонують SAP, Oracle и PeopleSoft, перевіряючи кожну проведену в цих додатках операцію на відповідність правилам та обмеженням, які встановлені в компанії [10]. Ці правила повинні бути запрограмовані заздалегідь внутрішнім аудитором компанії. Якщо програма безперервного аудиту виявить порушення установлених правил, вона надає звіт-попередження чи доповідає

про те, що трапилося, вищому керівництву. На наш погляд, застосування німецького досвіду використання цієї методики на підприємствах України дозволить прискорити автоматизацію внутрішнього аудиту та значно спростить систему перевірки і контролю фінансових звітів.

Але в Україні все ж таки існує ряд проблем, які стоять на шляху до впровадження використання комп'ютерної техніки і технології в процесі внутрішнього аудиту. До цих проблем, насамперед, відноситься низький рівень функціонування відділів внутрішнього аудиту на підприємствах, що свідчить про недостатню розвиненість цієї сфери. Також досить важливим для автоматизації аудиту є наявність у відділів внутрішнього аудиту інформації про системи автоматизації, які призначені для аудиторської діяльності. Однак дослідження показали, що більш ніж половина вітчизняних підприємств не володіє нею. Брак інформації спеціалісти визначають основним фактором, який стримує зростання автоматизації внутрішнього аудиту, разом з іншим фактором – низькою якістю наявних пропозицій.

Широке застосування комп'ютерів при проведенні аудиту дозволяє концентрувати роботу на ділянках обліку з підвищеною імовірністю наявності перекручень. Відповідно до цього виникає необхідність розробки програмного забезпечення, що містило б як один із основних компонентів частину інформаційної бази комп'ютерної системи клієнта та яке б поєднувало задачі аналізу системи обліку і контролю, оцінки внутрішньогосподарського, контрольного, додаткового ризику, обчислення на їхній основі ризику невиявлення і планування на його основі обсягу вибірки облікових даних у єдиний програмний комплекс.

Висновки. В умовах застосування комп'ютерних інформаційних систем відбувається взаємне проникнення різних за своїм змістом та суб'єктами видів контрольної та організаційної діяльності. Наприклад, після виконання комп'ютерного аудиту інформаційної системи аудитор отримує змогу всебічно оцінити реальний стан комп'ютерної інформаційної системи підприємства. А це безпосередньо впливає на оцінку аудитором системи внутрішнього контролю на підприємстві.

Не менш важливим аспектом є те, що програми аналізу дають змогу виконати перевірку фінансової, податкової й іншої звітності завдяки закладеному в них механізму звіряння взаємозалежних показників. Вони забезпечують проведення фінансового аналізу за різними методиками і розраховують велику кількість економічних показників, дають змогу скласти й аналізувати бізнес-плани. Деякі програми містять можливість трансформації фінансової звітності до міжнародних стандартів МСФЗ, наприклад, Pro-Invest Consulting (Audit Expert, Project Expert).

Здебільшого комп'ютерний аудит інформаційних систем потрібний, якщо автоматизована система призначена для обробки конфіденційної чи секретної інформації, і саме до таких належать комп'ютерні системи бухгалтерського обліку. Проведення комп'ютерного аудиту корисне також після побудови автоматизованої системи та її підсистеми безпеки на етапі приймання в експлуатацію для оцінки ступеня дотримання висунутих до неї вимог.

ЛІТЕРАТУРА

1. Weber R. Information Systems Control and Audit. – Upper Saddle River, Prentice-Hall, Inc., 1999. – 1013 p.
2. Jenkins B., Cooke P., Quest P. An audit approach to computers. – London: Coopers & Lybrand Deloitte (United Kingdom), 1992. – 572 p.
3. Івахненко С.В. Поняття комп'ютерного контролю та аудиту / С.В. Івахненко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С. 24–36.
4. Barclay Simpson. An introduction to computer auditing / Simpson Barclay [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.barclaysimpson.com/document_uploaded/Introduction%20to%20Computer%20Audit.pdf.
5. Шлейников В.И. Финансовый контроль и аудит в условиях информатизации: [монография] / В.И. Шлейников. – М.: КНОРУС, 2005. – 368 с.
6. Зоріна О.А. Автоматизація аудиту в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О.А. Зоріна // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. – 2008. – № 2 – С. 25–30.
7. Гушко С.В. Економічні основи проведення аудиту діяльності промислових підприємств: [монографія] / С.В. Гушко. – Кривий Ріг: KEI, 2007. – 272 с.
8. О выборе компании для анализа защиты информационной системы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vit.ru/vit/security/press/press8.html>.
9. Псалтыра Е. Для чего необходим аудит ИС / Е. Псалтыра [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.optim.ru/comp/2003/3/TMU_Consulting/TMU_Consulting.asp.
10. Джанет Керснар, Скотт Лейблс Двадцать важнейших технологий 2002 года ИС [Електронний ресурс] / Керснар Джанет, Лейблс Скотт // Финансовый директор. – 2003. – № 4. – Режим доступу: <http://www.fd.ru/reader.htm?id=1725>.